

| Strona |                                                                                                                                                                                                                                                 | Numer |
|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 71     | E. Obowiązek stosowania środków ochrony zbiorowej, używania przydzielonych środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego zgodnie z ich przeznaczeniem .....                                                                     | 90    |
| 72     | F. Obowiązek poddawania się wstępnym, okresowym i kontrolnym oraz innym zaleconym przez lekarza badaniom lekarskim i stosowania się do wskazań lekarskich .....                                                                                 | 91    |
| 73     | G. Obowiązek niezwłocznego zawiadomienia przełożonego o wypadku albo zagrożeniu życia lub zdrowia ludzkiego oraz obowiązek ostrzeżenia o grożącym niebezpieczeństwie współpracowników oraz inne osoby znajdujące się w rejonie zagrożenia ..... | 92    |
| 74     | H. Obowiązek współdziałania z pracodawcą i przełożonymi w wypełnianiu obowiązków dotyczących bhp .....                                                                                                                                          | 93    |
| 74     | 2. Uprawnienia pracownika w sytuacji nieodpowiednich warunków pracy .....                                                                                                                                                                       | 94    |
| 74     | A. Prawo powstrzymania się od pracy .....                                                                                                                                                                                                       | 95    |
| 75     | B. Prawo powstrzymania się od pracy w razie bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia lub życia .....                                                                                                                                               | 97    |
| 76     | 3. Odpowiedzialność pracownika za szkodę .....                                                                                                                                                                                                  | 98    |
| 79     | Rozdział III. Zewnętrzny nadzór nad warunkami pracy                                                                                                                                                                                             |       |
| 81     | 1. Państwowa Inspekcja Pracy .....                                                                                                                                                                                                              | 100   |
| 81     | A. Uprawnienia PIP .....                                                                                                                                                                                                                        | 101   |
| 83     | B. Zadania PIP .....                                                                                                                                                                                                                            | 107   |
| 86     | C. Organizacja PIP .....                                                                                                                                                                                                                        | 109   |
| 87     | D. Organy PIP i zakres ich działania .....                                                                                                                                                                                                      | 113   |
| 95     | E. Współdziałanie PIP z innymi podmiotami .....                                                                                                                                                                                                 | 132   |
| 96     | F. Nadzór nad PIP – Rada Ochrony Pracy .....                                                                                                                                                                                                    | 136   |
| 97     | G. Rzecznawcy ds. bhp .....                                                                                                                                                                                                                     | 139   |
| 101    | 2. Państwowa Inspekcja Sanitarna .....                                                                                                                                                                                                          | 143   |
| 101    | A. Zadania i zakres działania PIS .....                                                                                                                                                                                                         | 144   |
| 104    | B. Organizacja i struktura PIS .....                                                                                                                                                                                                            | 150   |
| 107    | C. Uprawnienia PIS .....                                                                                                                                                                                                                        | 163   |
| 111    | 3. Urząd Dozoru Technicznego .....                                                                                                                                                                                                              | 172   |
| 112    | A. Organizacja i zakres działania UDT .....                                                                                                                                                                                                     | 175   |
| 113    | B. Rodzaje urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu .....                                                                                                                                                                      | 177   |
| 115    | C. Zakres i formy wykonywania dozoru technicznego .....                                                                                                                                                                                         | 179   |
| 118    | D. Kwalifikacje osób odpowiedzialnych za wytwarzanie, naprawę, obsługę i konserwację urządzeń poddozorowych .....                                                                                                                               | 188   |
| 119    | E. Wykonywanie czynności dozoru technicznego .....                                                                                                                                                                                              | 192   |
| 120    | F. Specjalistyczne jednostki dozoru technicznego .....                                                                                                                                                                                          | 196   |
| 123    | 4. Państwowa Straż Pożarna .....                                                                                                                                                                                                                | 200   |
| 124    | A. Zadania PSP .....                                                                                                                                                                                                                            | 201   |
| 124    | B. Struktura organizacyjna PSP .....                                                                                                                                                                                                            | 202   |
| 125    | C. Uprawnienia organów PSP .....                                                                                                                                                                                                                | 204   |
| 126    | D. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych .....                                                                                                                                                                                 | 205   |
| 128    | 5. Inspekcja Ochrony Środowiska .....                                                                                                                                                                                                           | 208   |
| 128    | A. Organizacja i zadania IOŚ .....                                                                                                                                                                                                              | 210   |
| 129    | B. Organy IOŚ oraz ich uprawnienia .....                                                                                                                                                                                                        | 212   |
| 133    | C. Wykonywanie zadań dotyczących poważnych awarii .....                                                                                                                                                                                         | 225   |
| 134    | D. Przepisy karne .....                                                                                                                                                                                                                         | 229   |
| 135    | 6. Nadzór budowlany .....                                                                                                                                                                                                                       | 230   |
| 135    | A. Organy nadzoru budowlanego .....                                                                                                                                                                                                             | 230   |
| 137    | B. Obowiązki i uprawnienia nadzoru budowlanego .....                                                                                                                                                                                            | 234   |

# SPIS TREŚCI

| Strona |                                                                                                                                                                                | Numer |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 17     | Wprowadzenie                                                                                                                                                                   |       |
| 19     | Wykaz skrótów                                                                                                                                                                  |       |
| 23     | Rozdział I. Obowiązki pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy                                                                                                     |       |
| 25     | 1. Obowiązki pracodawcy .....                                                                                                                                                  | 1     |
| 25     | A. Charakter obowiązków pracodawcy .....                                                                                                                                       | 1     |
| 26     | B. Obowiązki a odpowiedzialność .....                                                                                                                                          | 2     |
| 27     | C. Obowiązki pracodawcy określone w Kodeksie pracy .....                                                                                                                       | 4     |
| 47     | D. Obowiązki pracodawcy określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy ..... | 44    |
| 54     | 2. Prawa pracodawcy oraz pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy .....                                                                                           | 68    |
| 54     | A. Prawa pracodawcy .....                                                                                                                                                      | 69    |
| 56     | B. Prawa pracownika .....                                                                                                                                                      | 70    |
| 59     | 3. Odpowiedzialność i obowiązki w zakresie bhp osób kierujących pracownikami .....                                                                                             | 72    |
| 59     | A. Odpowiedzialność kadry kierowniczej .....                                                                                                                                   | 72    |
| 61     | B. Obowiązki kadry kierowniczej .....                                                                                                                                          | 74    |
| 67     | Rozdział II. Obowiązki i odpowiedzialność pracownika za bezpieczeństwo i higienę pracy                                                                                         |       |
| 68     | 1. Obowiązki i prawa pracowników w zakresie bhp .....                                                                                                                          | 85    |
| 68     | A. Obowiązek przestrzegania przepisów oraz zasad bhp .....                                                                                                                     | 85    |
| 69     | B. Obowiązek znajomości przepisów i zasad bhp, udziału w szkoleniach i instruktażu z tego zakresu oraz poddawania się wymaganym egzaminom sprawdzającym .....                  | 86    |
| 70     | C. Obowiązek wykonywania pracy w sposób zgodny z przepisami i zasadami bhp oraz stosowania się do wydawanych w tym zakresie poleceń i wskazówek przełożonych .....             | 88    |
| 71     | D. Obowiązek dbania o należyty stan maszyn, urządzeń, narzędzi i sprzętu oraz o porządek i ład w miejscu pracy .....                                                           | 89    |

| Strona |                                                                                                  | Numer |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 142    | 7. Wyższy Urząd Górniczy .....                                                                   | 247   |
| 142    | A. Organizacja i zakres działalności WUG .....                                                   | 248   |
| 147    | <b>Rozdział IV. Polskie Normy i zasady bhp</b>                                                   |       |
| 149    | 1. Polskie Normy .....                                                                           | 265   |
| 150    | 2. Normy zharmonizowane .....                                                                    | 266   |
| 151    | 3. Zasady bhp .....                                                                              | 268   |
| 153    | <b>Rozdział V. Obiekty budowlane i pomieszczenia pracy</b>                                       |       |
| 154    | 1. Wprowadzenie .....                                                                            | 269   |
| 156    | A. Opiniowanie dokumentacji przez rzeczoznawcę ds. bhp .....                                     | 274   |
| 157    | B. Opiniowanie dokumentacji przez rzeczoznawcę ds. sanitarnohigienicznych .....                  | 277   |
| 159    | C. Opiniowanie dokumentacji przez rzeczoznawcę ds. przeciwpożarowych .....                       | 281   |
| 163    | D. Dokumentacja budowy .....                                                                     | 285   |
| 166    | E. Inne uzgodnienia i opinie .....                                                               | 291   |
| 166    | 2. Przystąpienie do użytkowania obiektu budowlanego .....                                        | 292   |
| 166    | A. Obowiązek zawiadomienia organów nadzoru .....                                                 | 292   |
| 169    | B. Kontrola organów nadzoru budowlanego .....                                                    | 297   |
| 170    | C. Kontrola przedodbiorowa .....                                                                 | 299   |
| 171    | 3. Wymagania dotyczące pomieszczeń i terenu zakładu .....                                        | 302   |
| 171    | A. Wymagania dotyczące terenu zakładu .....                                                      | 302   |
| 175    | B. Wymagania dotyczące pomieszczeń pracy .....                                                   | 316   |
| 186    | C. Wymagania dotyczące pomieszczeń higieniczno-sanitarnych .....                                 | 343   |
| 195    | <b>Rozdział VI. Maszyny – wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy</b>                           |       |
| 199    | 1. System oceny zgodności maszyn z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa i higieny pracy ..... | 364   |
| 199    | A. Wprowadzenie .....                                                                            | 364   |
| 201    | 2. System oceny zgodności maszyn i innych wyrobów .....                                          | 369   |
| 201    | A. Podstawowe zasady nowego i globalnego oraz znowelizowanego podejścia .....                    | 369   |
| 203    | B. Podstawowe terminy i definicje – według ustawy o systemie oceny zgodności .....               | 375   |
| 205    | C. Zasady funkcjonowania systemu oceny zgodności .....                                           | 397   |
| 207    | D. System kontroli wyrobów .....                                                                 | 408   |
| 210    | 3. Wymagania zasadnicze dotyczące maszyn .....                                                   | 426   |
| 210    | A. Charakterystyka aktów prawnych dotyczących maszyn krajowych i importowanych .....             | 426   |
| 211    | B. Przedmiot i zakres przepisów dotyczących maszyn .....                                         | 430   |
| 213    | C. Terminologia .....                                                                            | 437   |
| 214    | D. Struktura zasadniczych wymagań bezpieczeństwa i ochrony zdrowia .....                         | 447   |
| 216    | E. Charakterystyka ogólna wymagań zasadniczych .....                                             | 451   |
| 218    | F. Wymagania zasadnicze dotyczące oznakowania maszyn .....                                       | 457   |
| 219    | G. Wymagania zasadnicze dotyczące instrukcji obsługi (DTR) .....                                 | 459   |
| 221    | H. Wymagania zasadnicze a normy zharmonizowane .....                                             | 468   |
| 222    | 4. Obowiązki producenta .....                                                                    | 471   |
| 222    | A. Ocena i dokumentowanie ryzyka .....                                                           | 473   |
| 223    | B. Dokumentacja techniczna .....                                                                 | 474   |
| 224    | C. Ocena zgodności .....                                                                         | 475   |
| 227    | D. Deklaracja zgodności WE .....                                                                 | 478   |
| 228    | E. Oznakowanie CE na maszynach .....                                                             | 480   |

| Strona |                                                                                                                                                  | Numer |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 229    | F. Obowiązki producenta maszyny nieukończonych .....                                                                                             | 481   |
| 229    | G. Maszyna modyfikowana (głęboko zmodernizowana) .....                                                                                           | 482   |
| 230    | 5. Związki między dyrektywą maszynową 2006/42/WE a dyrektywą 2009/104/WE .....                                                                   | 483   |
| 231    | 6. Minimalne wymagania w zakresie użytkowania maszyn .....                                                                                       | 485   |
| 231    | A. Charakterystyka aktów prawnych dotyczących użytkowania maszyn .....                                                                           | 485   |
| 232    | B. Terminologia .....                                                                                                                            | 487   |
| 232    | C. Przedmiot i zakres przepisów dotyczących użytkowania maszyn .....                                                                             | 488   |
| 232    | D. Struktura i ogólny zakres wymagań minimalnych .....                                                                                           | 489   |
| 233    | E. Minimalne wymagania dotyczące wszystkich maszyn .....                                                                                         | 492   |
| 234    | 7. Minimalne wymagania dotyczące maszyn ruchomych (mobilnych z własnym napędem) .....                                                            | 493   |
| 234    | 8. Minimalne wymagania dotyczące maszyn przeznaczonych do podnoszenia .....                                                                      | 494   |
| 236    | 9. Minimalne wymagania dotyczące pracy i sprzętu do tymczasowej pracy na wysokości .....                                                         | 498   |
| 237    | A. Minimalne wymagania dotyczące drabin .....                                                                                                    | 499   |
| 238    | B. Minimalne wymagania dotyczące rusztowań .....                                                                                                 | 500   |
| 239    | 10. Obowiązki pracodawców w zakresie użytkowania maszyn .....                                                                                    | 501   |
| 239    | A. Kontrola maszyn użytkowanych .....                                                                                                            | 502   |
| 241    | B. Rejestracja wyników kontroli .....                                                                                                            | 505   |
| 241    | C. Współdziałanie pracodawcy z pracownikami w celu zapewnienia bezpieczeństwa przy użytkowaniu maszyn .....                                      | 506   |
| 242    | D. Realizacja działań dostosowawczych (praktyczne wskazówki) .....                                                                               | 507   |
| 244    | 11. Listy kontrolne w zakresie minimalnych wymagań technicznych (praktyczne przykłady) .....                                                     | 509   |
| 246    | A. Przykładowa lista kontrolna w zakresie minimalnych wymagań dla maszyn i urządzeń technicznych stacjonarnych [1] .....                         | 511   |
| 249    | B. Przykładowa lista kontrolna w zakresie minimalnych wymagań dla maszyn ruchomych (mobilnych – z własnym napędem) lub niesamobieżnych [2] ..... | 512   |
| 252    | C. Przykładowa lista kontrolna w zakresie minimalnych wymagań dla maszyn przeznaczonych do podnoszenia ładunków[3] .....                         | 513   |
| 253    | 12. Specjalistyczne listy kontrolne dla wybranych grup maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi .....                                            | 514   |
| 253    | A. Specjalistyczna lista kontrolna w zakresie minimalnych wymagań dla tokarki uniwersalnej .....                                                 | 514   |
| 255    | B. Specjalistyczna lista kontrolna w zakresie minimalnych wymagań dla miesiarki do ciasta .....                                                  | 515   |
| 258    | C. Specjalistyczna lista kontrolna w zakresie minimalnych wymagań dla podnośnika kolumnowego .....                                               | 516   |
| 265    | <b>Rozdział VII. Czynniki oraz procesy stwarzające szczególne zagrożenie dla zdrowia lub życia pracowników</b>                                   |       |
| 266    | 1. Wprowadzenie .....                                                                                                                            | 517   |
| 268    | 2. Obowiązki pracodawcy w zakresie wykonywania badań i pomiarów czynników środowiska pracy .....                                                 | 518   |
| 268    | A. Podstawowe pojęcia .....                                                                                                                      | 518   |
| 268    | B. Badania i pomiary czynników środowiska pracy .....                                                                                            | 519   |
| 276    | C. Obowiązki pracodawcy w zakresie wykonywania badań i pomiarów czynników biologicznych oraz oceny ryzyka zawodowego .....                       | 524   |

## Strona

## Numer

|     |                                                                                                                                                                             |     |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 278 | D. Obowiązki pracodawcy w zakresie wykonywania badań i pomiarów substancji, mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagenym ..... | 527 |
| 286 | 3. Czynniki środowiska pracy oraz sposoby ograniczania ich wpływu na pracowników .....                                                                                      | 530 |
| 287 | A. Czynniki chemiczne .....                                                                                                                                                 | 532 |
| 290 | B. Czynniki fizyczne .....                                                                                                                                                  | 541 |
| 294 | C. Inne czynniki fizyczne .....                                                                                                                                             | 548 |
| 315 | D. Pyły przemysłowe .....                                                                                                                                                   | 565 |
| 316 | E. Inne elementy środowiska pracy podlegające badaniom i pomiarom .....                                                                                                     | 566 |
| 317 | 4. Ochrona pracowników przed czynnikami szkodliwymi i zagrożeniami ....                                                                                                     | 568 |
| 317 | A. Urządzenia ochronne .....                                                                                                                                                | 569 |
| 318 | B. Środki ochrony zbiorowej .....                                                                                                                                           | 570 |
| 318 | C. Środki ochrony indywidualnej .....                                                                                                                                       | 571 |

### 321 Rozdział VIII. Profilaktyczna opieka zdrowotna nad pracownikami

|     |                                                                                                          |     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 323 | 1. Rodzaje badań profilaktycznych .....                                                                  | 573 |
| 325 | 2. Tryb i zasady przeprowadzania badań profilaktycznych .....                                            | 579 |
| 332 | 3. Kto może przeprowadzać badania profilaktyczne? .....                                                  | 587 |
| 333 | 4. Profilaktyczna opieka lekarska tylko na podstawie pisemnej umowy ....                                 | 588 |
| 338 | 5. Tryb odwoławczy .....                                                                                 | 590 |
| 339 | 6. Finansowanie profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami .....                                 | 591 |
| 339 | 7. Przechowywanie orzeczeń lekarskich .....                                                              | 592 |
| 340 | 8. Sankcje za niedopełnienie obowiązków związanych profilaktyczną opieką lekarską nad pracownikami ..... | 593 |
| 341 | 9. Szczególne rodzaje badań .....                                                                        | 594 |
| 341 | A. Badania do celów sanitarno-epidemiologicznych .....                                                   | 594 |
| 342 | B. Badania kierowców oraz użytkowników pojazdów służbowych .....                                         | 596 |
| 349 | C. Badania uczniów i studentów .....                                                                     | 608 |
| 352 | 10. Ochrona pracy kobiet .....                                                                           | 609 |
| 355 | 11. Ochrona pracy pracowników młodocianych .....                                                         | 612 |
| 356 | 12. Ochrona pracy pracowników niepełnosprawnych .....                                                    | 615 |
| 358 | 13. Profilaktyczne posiłki i napoje .....                                                                | 618 |

### 363 Rozdział IX. Choroby zawodowe

|     |                                                                                                                                  |     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 364 | 1. Trochę historii .....                                                                                                         | 624 |
| 366 | 2. Co to jest choroba zawodowa? .....                                                                                            | 625 |
| 370 | 3. Tryb postępowania w przypadku podejrzenia choroby zawodowej .....                                                             | 627 |
| 383 | 4. Obowiązki pracodawcy wobec pracownika, u którego wystąpiły objawy choroby zawodowej lub u którego stwierdzono taką chorobę .. | 643 |
| 386 | 5. Świadczenia odszkodowawcze z tytułu chorób zawodowych .....                                                                   | 644 |
| 387 | 6. Rejestr chorób zawodowych i podejrzeń o takie choroby .....                                                                   | 646 |
| 388 | 7. Przesłanie zawiadomienia o skutkach choroby .....                                                                             | 647 |
| 388 | 8. Pragmatyki służbowe .....                                                                                                     | 648 |
| 389 | 9. Statystyka .....                                                                                                              | 649 |

### 393 Rozdział X. Wypadki przy pracy

|     |                       |     |
|-----|-----------------------|-----|
| 395 | 1. Wprowadzenie ..... | 651 |
| 396 | 2. Definicje .....    | 652 |

| Strona |                                                                                                                                | Numer |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 398    | 3. Podstawowe obowiązki pracodawcy po zaistnieniu wypadku przy pracy .....                                                     | 668   |
| 398    | A. Obowiązek udzielenia pomocy .....                                                                                           | 669   |
| 400    | B. Powołanie zespołu powypadkowego .....                                                                                       | 672   |
| 411    | 4. Wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy .....                                                                    | 700   |
| 411    | A. Wypadek zrównany z wypadkiem przy pracy .....                                                                               | 700   |
| 413    | 5. Ustalenie przyczyn i okoliczności wypadku przy pracy .....                                                                  | 703   |
| 413    | A. Analiza okoliczności i przyczyn wypadku .....                                                                               | 703   |
| 419    | B. Sporządzenie dokumentacji .....                                                                                             | 712   |
| 423    | C. Wystąpienie do ZUS .....                                                                                                    | 720   |
| 424    | 6. Statystyczna karta wypadku .....                                                                                            | 723   |
| 425    | A. Wskazówki do wypełniania statystycznej karty wypadku .....                                                                  | 725   |
| 436    | 7. Dokumentacja powypadkowa i jej przechowywanie .....                                                                         | 741   |
| 436    | 8. Profilaktyka wypadkowa .....                                                                                                | 742   |
| 438    | 9. Postępowanie dotyczące innych wypadków .....                                                                                | 745   |
| 438    | A. Wypadki zrównane z wypadkami przy pracy .....                                                                               | 745   |
| 439    | C. Wypadki osób niebędących pracownikami .....                                                                                 | 748   |
| 441    | D. Wypadki powstałe w szczególnych okolicznościach .....                                                                       | 751   |
| 443    | 10. Załączniki .....                                                                                                           | 752   |
| 443    | A. Załącznik nr 1 – Zarządzenie w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków .....                                     | 752   |
| 446    | B. Załącznik nr 2 – Zawiadomienie o wypadku .....                                                                              | 753   |
| 447    | C. Załącznik nr 3 – Zarządzenie o powołaniu zespołu powypadkowego .....                                                        | 754   |
| 448    | D. Załącznik nr 4 – Wyjaśnienia poszkodowanego (przykład) .....                                                                | 755   |
| 449    | E. Załącznik nr 5 – Informacje uzyskane od świadka (przykład) .....                                                            | 756   |
| 450    | F. Załącznik nr 6 – Protokół ustalenia okoliczności i przyczyn wypadku (przykład) ...                                          | 757   |
| 455    | G. Załącznik nr 7 – Zgłoszenie wypadku do PIP i prokuratury .....                                                              | 758   |
| 456    | H. Załącznik nr 8 – Protokół z oględzin miejsca wypadku .....                                                                  | 759   |
| 457    | I. Załącznik nr 9 – Szkic miejsca wypadku .....                                                                                | 760   |
| 458    | J. Załącznik nr 10 – Statystyczna karta wypadku (przykład) .....                                                               | 761   |
| 460    | K. Załącznik nr 11 – Polecenie powypadkowe .....                                                                               | 762   |
| 461    | L. Załącznik nr 12 – Okładka dokumentacji powypadkowej (przykład) .....                                                        | 763   |
| 461    | M. Załącznik nr 13 – Karta wypadku .....                                                                                       | 764   |
| 464    | N. Załącznik nr 14 – Karta wypadku w drodze do pracy lub z pracy .....                                                         | 765   |
| 466    | O. Załącznik nr 15 – Wniosek o odszkodowanie .....                                                                             | 766   |
| 467    | P. Załącznik nr 16 – Skierowanie na badania .....                                                                              | 767   |
| 468    | R. Załącznik nr 17 – Rejestr wypadków przy pracy .....                                                                         | 768   |
| 471    | <b>Rozdział XI. Pierwsza pomoc medyczna w nagłych wypadkach</b>                                                                |       |
| 473    | 1. Ratownictwo medyczne w nagłych wypadkach .....                                                                              | 769   |
| 473    | A. Zagadnienia wstępne .....                                                                                                   | 769   |
| 473    | B. Podstawy prawne ratownictwa medycznego – obowiązki i prawa wynikające z przepisów Kodeksu karnego i Kodeksu cywilnego ..... | 771   |
| 475    | C. Przygotowanie do działań ratowniczych .....                                                                                 | 775   |
| 475    | D. Szkolenia z zakresu udzielania pierwszej pomocy – podstawy prawne działalności szkoleniowej .....                           | 777   |
| 476    | 2. Sprzęt używany w ratownictwie medycznym .....                                                                               | 779   |
| 476    | A. Przykładowa apteczka pierwszej pomocy .....                                                                                 | 779   |
| 479    | B. Standaryzowany zestaw ratowniczy straży pożarnej PSP R-1 .....                                                              | 784   |
| 481    | 3. Strategia profilaktycznych działań ratowniczych .....                                                                       | 785   |
| 481    | A. Środki łącznościowe i zasady wzywania pomocy profesjonalnej .....                                                           | 785   |

| Strona |                                                                              | Numer |
|--------|------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 483    | 4. Zarys anatomii i fizjologii człowieka .....                               | 788   |
| 487    | 5. Zasady resuscytacji krążeniowo-oddechowej .....                           | 811   |
| 488    | A. Postępowanie z poszkodowanymi w stanie bezpośredniego zagrożenia życia .. | 813   |
| 489    | B. Udrożnienie dróg oddechowych .....                                        | 814   |
| 489    | C. Masaż serca i oddychanie zastępcze .....                                  | 815   |
| 491    | D. Postępowanie z osobą nieprzytomną .....                                   | 820   |
| 492    | 6. Zasady udzielania pierwszej pomocy .....                                  | 821   |
| 492    | A. Opatrywanie urazów zewnętrznych .....                                     | 821   |
| 494    | B. Urazy narządów wewnętrznych .....                                         | 824   |
| 496    | C. Postępowanie z urazami kostno-stawowymi .....                             | 827   |
| 497    | D. Oparzenia i odmrożenia .....                                              | 830   |
| 499    | E. Porażenie prądem elektrycznym .....                                       | 833   |
| 500    | F. Zatrucia .....                                                            | 835   |
| 502    | G. Typowe stany nagłe w chorobach wewnętrznych .....                         | 839   |
| 503    | 7. Sprawdzenie wiadomości .....                                              | 840   |
| 503    | A. Test kontrolny. Klucz do sprawdzenia testu .....                          | 840   |

|     |                                                                                                                                                          |     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 509 | Rozdział XII. Szkolenia z zakresu bhp                                                                                                                    |     |
| 511 | 1. Wprowadzenie .....                                                                                                                                    | 841 |
| 512 | A. Podstawy prawne szkoleń bhp .....                                                                                                                     | 843 |
| 513 | B. Cele, formy i organizatorzy szkolenia .....                                                                                                           | 844 |
| 514 | 2. Szkolenie wykładowców i instruktorów szkoleń bhp .....                                                                                                | 846 |
| 514 | A. Zasady szkolenia .....                                                                                                                                | 846 |
| 515 | B. Program szkolenia wykładowców i instruktorów .....                                                                                                    | 851 |
| 516 | C. Charakterystyka poszczególnych tematów programu szkolenia<br>wykładowców i instruktorów bhp .....                                                     | 853 |
| 528 | D. Wybrane elementy psychologii pracy .....                                                                                                              | 882 |
| 530 | 3. Szkolenie wstępne pracowników w zakresie bhp .....                                                                                                    | 888 |
| 531 | A. Cel szkolenia .....                                                                                                                                   | 889 |
| 532 | B. Instruktaż ogólny .....                                                                                                                               | 891 |
| 534 | C. Instruktaż stanowiskowy .....                                                                                                                         | 895 |
| 563 | 4. Szkolenia okresowe w zakresie bhp .....                                                                                                               | 938 |
| 563 | A. Zasady i formy szkolenia okresowego .....                                                                                                             | 938 |
| 566 | B. Szkolenie okresowe pracowników administracyjno-biurowych .....                                                                                        | 946 |
| 569 | C. Szkolenie okresowe pracodawców i innych osób kierujących pracownikami .....                                                                           | 952 |
| 572 | D. Szkolenia okresowe pracowników zatrudnionych na stanowiskach<br>robotniczych .....                                                                    | 957 |
| 574 | E. Szkolenie okresowe pracowników inżyniersko-technicznych .....                                                                                         | 960 |
| 577 | F. Szkolenie okresowe pracowników służby bhp i osób wykonujących zadania<br>tej służby .....                                                             | 965 |
| 582 | G. Szkolenie pracodawców wykonujących zadania służby bhp .....                                                                                           | 971 |
| 587 | H. Szkolenie pracowników wyznaczonych do udzielania pierwszej pomocy,<br>wykonywania działań w zakresie zwalczania pożarów i ewakuacji pracowników ..... | 975 |
| 591 | 5. Formularze do szkoleń .....                                                                                                                           | 978 |
| 591 | A. Dziennik zajęć (przykładowy) .....                                                                                                                    | 978 |
| 592 | B. Protokół egzaminacyjny (przykładowy) .....                                                                                                            | 979 |
| 593 | C. Karta szkolenia wstępnego w dziedzinie bhp .....                                                                                                      | 980 |
| 594 | D. Zaświadczenie o ukończeniu szkolenia okresowego .....                                                                                                 | 981 |

| Strona |                                                                                                                                          | Numer |
|--------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 597    | Rozdział XIII. Środki ochrony indywidualnej                                                                                              |       |
| 598    | 1. Środki ochrony indywidualnej .....                                                                                                    | 982   |
| 599    | A. Szczegółowe zasady stosowania środków ochrony indywidualnej .....                                                                     | 984   |
| 600    | 2. Dobór środków ochrony indywidualnej .....                                                                                             | 985   |
| 607    | 3. Idea ergonomii i jej zastosowanie na stanowisku pracy .....                                                                           | 987   |
| 610    | 4. Stanowiska pracy wewnątrz i na zewnątrz pomieszczeń .....                                                                             | 994   |
| 615    | Rozdział XIV. Organizacja ochrony pracy w zakładzie                                                                                      |       |
| 616    | 1. Wprowadzenie .....                                                                                                                    | 998   |
| 616    | 2. Służba bezpieczeństwa i higieny pracy .....                                                                                           | 999   |
| 616    | A. Rola i organizacja służby bhp .....                                                                                                   | 999   |
| 618    | B. Wymagania kwalifikacyjne pracownika służby bhp .....                                                                                  | 1004  |
| 619    | C. Zakres i metody działania służby bhp .....                                                                                            | 1007  |
| 623    | D. Uprawnienia służby bhp .....                                                                                                          | 1025  |
| 624    | 3. Komisja bezpieczeństwa i higieny pracy .....                                                                                          | 1026  |
| 624    | A. Zasady powoływania i skład komisji bhp .....                                                                                          | 1027  |
| 625    | B. Zadania i działalność komisji bhp .....                                                                                               | 1028  |
| 627    | 4. Społeczna inspekcja pracy .....                                                                                                       | 1031  |
| 627    | A. Organizacja i zadania społecznej inspekcji pracy .....                                                                                | 1032  |
| 629    | B. Uprawnienia i zasady działania społecznego inspektora pracy .....                                                                     | 1038  |
| 630    | C. Ochrona stosunku pracy społecznego inspektora pracy .....                                                                             | 1043  |
| 631    | D. Współdziałanie społecznej inspekcji pracy z Państwową Inspekcją Pracy<br>oraz innymi organami nadzoru i kontroli warunków pracy ..... | 1046  |
| 631    | E. Wytyczne do działania społecznej inspekcji pracy .....                                                                                | 1048  |
| 633    | F. Odpowiedzialność za naruszenie przepisów o społecznej inspekcji pracy .....                                                           | 1054  |
| 634    | 5. Uprawnienia związków zawodowych w zakresie nadzoru<br>przestrzegania bhp w zakładzie pracy .....                                      | 1055  |
| 635    | A. Zakładowa organizacja związkowa .....                                                                                                 | 1056  |
| 636    | B. Uprawnienia kontrolne w zakresie bhp .....                                                                                            | 1057  |
| 636    | C. Upoważnienie do przeprowadzenia badań bezpieczeństwa pracy .....                                                                      | 1058  |
| 639    | Rozdział XV. Metodyka kontroli warunków pracy                                                                                            |       |
| 640    | 1. Wprowadzenie .....                                                                                                                    | 1060  |
| 641    | A. Pojęcie i charakterystyka kontroli .....                                                                                              | 1061  |
| 645    | B. Planowanie i przygotowanie do kontroli .....                                                                                          | 1074  |
| 646    | 2. Zakres podmiotowy kontroli .....                                                                                                      | 1075  |
| 646    | A. Ochrona pracy kobiet .....                                                                                                            | 1076  |
| 647    | B. Ochrona pracy młodocianych .....                                                                                                      | 1078  |
| 647    | C. Kontrola nad pracownikami innych firm .....                                                                                           | 1081  |
| 648    | D. Kontrola innych osób wykonujących prace .....                                                                                         | 1087  |
| 650    | E. Kontrola szkoleń bhp i kwalifikacji zawodowych .....                                                                                  | 1093  |
| 652    | F. Kontrola realizacji ochrony zdrowia pracowników .....                                                                                 | 1099  |
| 653    | 3. Zakres przedmiotowy kontroli .....                                                                                                    | 1107  |
| 653    | A. Kontrola obiektów i pomieszczeń pracy .....                                                                                           | 1108  |
| 654    | B. Kontrola zaplecza higieniczno-sanitarnego .....                                                                                       | 1112  |
| 655    | C. Kontrola wentylacji, ogrzewania i klimatyzacji .....                                                                                  | 1115  |
| 656    | D. Kontrola oświetlenia stanowisk pracy .....                                                                                            | 1119  |
| 656    | E. Kontrola procesów technologicznych .....                                                                                              | 1122  |

| Strona |                                                                                                              | Numer |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| 658    | F. Kontrola prac budowlanych i remontowo-montażowych .....                                                   | 1129  |
| 662    | G. Kontrola maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi pracy .....                                             | 1141  |
| 663    | H. Kontrola transportu wewnątrzzakładowego .....                                                             | 1145  |
| 665    | I. Kontrola magazynowania i składowania .....                                                                | 1148  |
| 666    | J. Kontrola urządzeń i instalacji energetycznych .....                                                       | 1151  |
| 668    | K. Kontrola profilaktyki wypadkowej i chorobowej .....                                                       | 1154  |
| 669    | L. Kontrola stosowania środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia<br>robotycznego .....             | 1157  |
| 670    | M. Kontrola wydawania posiłków profilaktycznych, napojów i środków higieny<br>osobistej .....                | 1158  |
| 670    | N. Kontrola regulaminu pracy .....                                                                           | 1159  |
| 671    | O. Kontrola funkcjonowania komisji bhp .....                                                                 | 1160  |
| 671    | 4. Dokumentowanie kontroli – wzory i przykłady .....                                                         | 1161  |
| 671    | A. Wzory protokołów .....                                                                                    | 1161  |
| 678    | 5. Przykładowe listy kontrolne stanu bezpieczeństwa i higieny pracy<br>w zależności od rodzaju zakładu ..... | 1163  |

## 685                      Rozdział XVI. Zarządzanie ochroną pracy

|     |                                                                      |      |
|-----|----------------------------------------------------------------------|------|
| 687 | 1. Wprowadzenie .....                                                | 1171 |
| 687 | A. Kultura bezpieczeństwa .....                                      | 1173 |
| 688 | B. Kształtowanie kultury bezpieczeństwa .....                        | 1174 |
| 689 | 2. System zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy .....          | 1176 |
| 694 | A. Zarządzanie bhp jako element zarządzania przedsiębiorstwem .....  | 1183 |
| 696 | B. Ekonomiczne aspekty bezpieczeństwa pracy .....                    | 1187 |
| 698 | C. Praktyczne aspekty zarządzania bhp .....                          | 1190 |
| 710 | 3. Ocena ryzyka zawodowego .....                                     | 1220 |
| 710 | A. Definicja ryzyka zawodowego .....                                 | 1221 |
| 712 | B. Obowiązki pracodawcy w zakresie oceny ryzyka zawodowego .....     | 1226 |
| 723 | 4. Metody oceny ryzyka zawodowego .....                              | 1242 |
| 726 | A. Pojęcia i definicje .....                                         | 1246 |
| 727 | B. Podmioty uprawnione do wykonywania oceny ryzyka zawodowego .....  | 1257 |
| 752 | 5. Przykładowe oceny ryzyka zawodowego na różnych stanowiskach ..... | 1283 |
| 753 | A. Sposoby dokumentowania oceny ryzyka zawodowego .....              | 1284 |

## 885                      Rozdział XVII. Metody analizy stanu bhp

|     |                                                                      |      |
|-----|----------------------------------------------------------------------|------|
| 886 | 1. Analiza kosztów wypadków przy pracy .....                         | 1289 |
| 886 | A. Wprowadzenie .....                                                | 1289 |
| 887 | B. Koszty bhp .....                                                  | 1292 |
| 895 | C. Obliczanie kosztów wypadków przy pracy .....                      | 1318 |
| 900 | D. Prewencja wypadkowa .....                                         | 1320 |
| 900 | E. Podsumowanie .....                                                | 1322 |
| 901 | 2. Okreśowa analiza stanu bhp .....                                  | 1323 |
| 901 | A. Podstawa prawna .....                                             | 1323 |
| 902 | B. Zakres analizy .....                                              | 1327 |
| 912 | C. Przykłady opracowań analizy stanu bhp w wybranych zakładach ..... | 1367 |

## 929                      Rozdział XVIII. Bezpieczeństwo pożarowe

|     |                                                                                                       |      |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 931 | 1. Obowiązki w zakresie ochrony przeciwpożarowej właściciela,<br>zarządcy i użytkownika obiektu ..... | 1370 |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|

| Strona | Numer                                                                                                                              |
|--------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 932    | A. Przestrzeganie przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych ..... 1371                   |
| 933    | B. Wyposażenie budynku, obiektu lub terenu w wymagane urządzenia przeciwpożarowe ..... 1373                                        |
| 933    | C. Przeglądy i konserwacja urządzeń przeciwpożarowych ..... 1374                                                                   |
| 934    | D. Zapewnienie osobom przebywającym w budynku, obiekcie budowlanym lub na terenie bezpieczeństwa i możliwości ewakuacji ..... 1375 |
| 934    | E. Przygotowanie budynku, obiektu lub terenu do prowadzenia akcji ratowniczej ... 1376                                             |
| 935    | F. Zapoznavanie pracowników z przepisami przeciwpożarowymi ..... 1377                                                              |
| 935    | G. Ustalenie sposobów postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia ..... 1378     |
| 936    | 2. Wymagania przeciwpożarowe dotyczące budynków i pomieszczeń pracy ..... 1380                                                     |
| 936    | A. Wymagania przeciwpożarowe dotyczące budynków ..... 1380                                                                         |
| 942    | B. Wymagania przeciwpożarowe dotyczące pomieszczeń ..... 1389                                                                      |
| 944    | 3. Wymagania dotyczące ewakuacji w razie zagrożenia ..... 1394                                                                     |
| 944    | A. Wymagania ewakuacyjne dotyczące budynków ..... 1395                                                                             |
| 947    | 4. Podręczny sprzęt gaśniczy ..... 1399                                                                                            |
| 948    | A. Wymagania dotyczące wyposażenia w gaśnice ..... 1401                                                                            |
| 949    | B. Wymagania dotyczące wyposażenia w hydranty ..... 1406                                                                           |
| 951    | 5. Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego ..... 1412                                                                                 |
| 952    | 6. Przykłady rozwiązań ochrony przeciwpożarowej ..... 1414                                                                         |
| 952    | A. Zabezpieczenie przeciwpożarowe i ewakuacja biurowca ..... 1415                                                                  |
| 955    | B. Zabezpieczenie przeciwpożarowe i ewakuacja hipermarketu ..... 1416                                                              |
| 957    | C. Zabezpieczenie przeciwpożarowe i ewakuacja szkoły ..... 1422                                                                    |
| 959    | D. Zabezpieczenie przeciwpożarowe i ewakuacja zakładu produkcyjnego ..... 1424                                                     |
| 969    | Rozdział XIX. Wymagania bhp przy wybranych pracach                                                                                 |
| 974    | 1. Bezpieczeństwo i higiena pracy przy ręcznych pracach transportowych ..... 1453                                                  |
| 975    | A. Obowiązki pracodawcy ..... 1456                                                                                                 |
| 975    | B. Wymagania ogólne dotyczące organizacji ręcznych prac transportowych ..... 1458                                                  |
| 978    | C. Przemieszczanie materiałów szkodliwych i niebezpiecznych ..... 1463                                                             |
| 978    | D. Przemieszczanie ładunków za pomocą poruszanych ręcznie wózków, tacek lub dźwignic ..... 1464                                    |
| 980    | E. Ograniczenia dotyczące wykonywania ręcznych prac transportowych przez kobiety ..... 1469                                        |
| 985    | F. Ograniczenia dotyczące wykonywania ręcznych prac transportowych przez młodocianych ..... 1472                                   |
| 988    | 2. Bezpieczeństwo i higiena pracy na wysokości ..... 1475                                                                          |
| 988    | A. Wymagania ogólne ..... 1475                                                                                                     |
| 991    | B. Kwalifikacje i szkolenie pracownika ..... 1482                                                                                  |
| 992    | C. Wymagania dotyczące sprzętu ochrony indywidualnej do prac na wysokości ... 1485                                                 |
| 993    | D. Wymagania dotyczące zabezpieczenia prac wykonywanych na wysokości od 1 do 2 m ..... 1489                                        |
| 997    | E. Środki chroniące przed upadkiem z wysokości ..... 1494                                                                          |
| 999    | F. Wykonywanie prac wysokościowych szczególnie trudnych ..... 1496                                                                 |
| 1003   | G. Bezpieczeństwo prac wykonywanych na rusztowaniach ..... 1505                                                                    |
| 1006   | H. Bezpieczeństwo prac wykonywanych na dachach ..... 1512                                                                          |
| 1006   | I. Bezpieczeństwo prac przy usuwaniu pokryć dachowych z zawartością azbestu ..... 1513                                             |
| 1014   | J. Prace na wysokości przy użyciu podnośników ..... 1535                                                                           |

| Strona                                                                                                                                                               | Numer             |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| 1016 3. Prace wymagające szczególnej sprawności psychofizycznej .....                                                                                                | 1536              |
| 1016 A. Prawo do pracy a sprawność psychofizyczna .....                                                                                                              | 1536              |
| 1017 B. Prace wymagające szczególnej sprawności psychofizycznej .....                                                                                                | 1539              |
| 1019 C. Badania lekarskie pracowników, od których wymaga się szczególnej<br>sprawności psychofizycznej .....                                                         | 1542              |
| 1021 D. Odpowiedzialność karna .....                                                                                                                                 | 1550              |
| 1021 E. Prawo do powstrzymania się od pracy wymagającej szczególnej<br>sprawności psychofizycznej .....                                                              | 1551              |
| 1023 4. Bezpieczeństwo i higiena pracy przy obsłudze wózków<br>jezdniowych z napędem silnikowym .....                                                                | 1552              |
| 1024 A. Konstrukcja i parametry wózka widowego .....                                                                                                                 | 1553              |
| 1026 B. Uprawnienia do obsługi i eksploatacji wózka jezdniowego .....                                                                                                | 1558              |
| 1027 C. Wymagania techniczne dotyczące bezpiecznej eksploatacji wózków<br>jezdniowych .....                                                                          | 1560              |
| 1032 D. Bezpieczeństwo prac transportowych .....                                                                                                                     | 1568              |
| 1037 E. Wymagania dotyczące obsługi wózków zasilanych gazem propan-butan .....                                                                                       | 1575              |
| 1039 F. Wymagania dotyczące bezpiecznej obsługi wózków jezdniowych<br>z napędem elektrycznym .....                                                                   | 1578              |
| 1045 5. Bezpieczeństwo i higiena pracy przy wykonywaniu prac<br>spawalniczych .....                                                                                  | 1582              |
| 1046 A. Zagadnienia wstępne .....                                                                                                                                    | 1583              |
| 1047 B. Szkolenie spawaczy .....                                                                                                                                     | 1584              |
| 1048 C. Wymagania dotyczące pomieszczeń i stanowisk spawalniczych oraz ich<br>wyposażenia .....                                                                      | 1586              |
| 1050 D. Bezpieczeństwo przy spawaniu elektrycznym .....                                                                                                              | 1589              |
| 1050 E. Bezpieczeństwo przy spawaniu gazowym .....                                                                                                                   | 1590              |
| 1055 F. Wymagania bezpieczeństwa przy wybranych pracach spawalniczych .....                                                                                          | 1597              |
| 1058 G. Ochrona przed zagrożeniami podczas wykonywania prac spawalniczych .....                                                                                      | 1601              |
| 1062 6. Bezpieczeństwo i higiena pracy w szkole .....                                                                                                                | 1604              |
| 1063 A. Obowiązki dyrektora szkoły w zakresie bhp .....                                                                                                              | 1605              |
| 1071 B. Wymagania bezpieczeństwa dotyczące terenu, budynków i pomieszczeń<br>szkoły .....                                                                            | 1613              |
| 1076 C. Wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy w działalności dydaktycznej szkoły .....                                                                            | 1619              |
| 1081 D. Wypadki w szkole .....                                                                                                                                       | 1625              |
| 1085 E. Podstawowe zasady ochrony przeciwpożarowej oraz postępowanie w razie<br>pożaru, wypadku lub innego zagrożenia zaistniałego w placówce oświatowej ...         | 1632              |
| 1088 F. Wzory dokumentów .....                                                                                                                                       | 1635              |
| 1092 7. Bezpieczeństwo i higiena pracy na budowie .....                                                                                                              | 1638              |
| 1092 A. Wprowadzenie .....                                                                                                                                           | 1638              |
| 1094 B. Ogólne wymagania bezpieczeństwa na placu budowy .....                                                                                                        | 1640              |
| 1107 C. Wymagania bezpieczeństwa dotyczące instalacji i urządzeń<br>elektroenergetycznych na placu budowy oraz robót wykonywanych<br>w pobliżu tych instalacji ..... | 1662 <sup>1</sup> |
| 1109 D. Wymagania bezpieczeństwa dotyczące maszyn i innych urządzeń<br>technicznych używanych w budownictwie .....                                                   | 1665              |
| 1115 E. Wymagania dotyczące pomieszczeń higieniczno-sanitarnych na budowie .....                                                                                     | 1674              |
| 1116 F. Wymagania bezpieczeństwa dotyczące rusztowań i ruchomych podestów<br>roboczych .....                                                                         | 1675              |
| 1121 G. Bezpieczeństwo i higiena pracy podczas wykonywania robót budowlanych .....                                                                                   | 1683              |
| 1141 H. Zagrożenia wypadkowe .....                                                                                                                                   | 1703              |
| 1145 I. Przykładowe listy kontrolne przy niektórych pracach budowlanych .....                                                                                        | 1706              |

| Strona | Numer            |
|--------|------------------|
| 1149   | Wykaz dokumentów |
| 1151   | Indeks rzeczowy  |